

8. Dubasenyuk, O.A. (Ed). (2011). *Profesiyna pedahohichna osvita: kompetentnisnyy pidkhid* [Professional and Pedagogical Education: competence approach]. Zhytomyr: Vyd-vo ZHDU im. I. Franka [in Ukrainian].
9. Dubasenyuk, O.A. (Ed). (2015). *Profesiyna pedahohichna osvita: systemni doslidzhennya* [Professional and Pedagogical Education: systemic studies]. Zhytomyr: Vyd-vo ZHDU im. I. Franka [in Ukrainian].
10. Dubasenyuk, O.A. (Ed). (2017). *Profesiyna pidhotovka fakhivtsiv: kreatyvnyy pidkhid* [Professional and Pedagogical Education: creative approach]. Zhytomyr: Vyd-vo Yevenok O.O. [in Ukrainian].
11. Dubasenyuk, O.A., Antonova, O.Ye., Vitvytska S.S., Myronchuk, N.M. et al. (2018). *Profesiyna osvita: andrahohichnyy pidkhid* [Professional education: andragogic approach]. Zhytomyr: Vyd-vo O.O. Yevenok [in Ukrainian].
12. *Raport Modernyzatsyya nepreryvnoho obuchenyya y obuchenyya vzroslykh v Pol'she kak yntehral'nykh chastey ucheby v techenye vsey zhyzny* [Report Modernization of Continuing and Adult Learning in Poland as Integral Parts of Lifelong Learning] (2003). Mynysterstvo Narodnoho Obrazovanyya y Sporta, Varshava [In Poland].
13. Korinna, L.V. (Ed.). (2019). *Stvorennya systemy rozvytku, samorozvytku ta samorealizatsiyi tvorchoyi osobystosti pedahoha ta litseyista v umovakh innovatsiynoho zakladu osvity* [Creating a system of development, self-development and self-realization of the creative personality of the teacher and lyceum in the conditions of an innovative educational institution]. Zhytomyr: «Polissya» [in Ukrainian].
14. Yarovenko, T.S. (2015). Tendentsiyi ta problemy rozvytku osvity v Ukraini [Trends and problems of education development in Ukraine]. *Ekonomichnyy visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskyyu politekhnichnyy instytut» – Economic bulletin of National technical University of Ukraine «Kyiv Politechnical Institute»*, 12, 167–172 [in Ukrainian].

УДК : 37.02

Наталія Дусь

кандидат педагогічних наук

ORCID ID: 0000-0003-2834-844X

завідувач кафедри педагогіки, психології та фахових методик

Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського, Україна

natalia.dus@ukr.net

ВИХОВНЕ НАВЧАННЯ ЯК ПРІОРИТЕТ СУЧАСНОЇ ОСВІТЯНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

В статті висвітлено основні пріоритети реформування загальної середньої освіти в Україні, наголошено на необхідності переоцінки основоположних філософсько-педагогічних принципів її організації та здійснення з метою забезпечення всебічного розвитку людини як особистості.

Автором розкрито сутність принципу виховного характеру навчання, визначено вимоги щодо його реалізації в освітнянській практиці, проаналізовано Концепцію Нової української школи щодо забезпечення єдності навчання, виховання і розвитку учнів в освітньому процесі сучасного закладу загальної середньої освіти.

Зроблено висновок про те, що до успішної організації виховного освітнього середовища в Новій українській школі та реалізації педагогіки партнерства педагогів слід цілеспрямовано готувати у процесі здобуття ними вищої педагогічної освіти.

Ключові слова: принцип навчання, виховне навчання, освітній процес.

Дусь Наталія. Воспитывающее обучение как приоритет современной образовательной политики в Украине

В статье отражены основные приоритеты реформирования общего среднего образования в Украине, отмечена необходимость переоценки основных философско-педагогических принципов ее организации и осуществления с целью обеспечения всестороннего развития человека как личности.

Автором раскрыта сущность принципа воспитывающего характера обучения, определены требования к его реализации в образовательной практике, проанализировано Концепцию “Новая украинская школа” по обеспечению единства обучения, воспитания и развития учащихся в образовательном процессе современного заведения общего среднего образования.

Сделан вывод о том, что к успешной организации воспитывающей образовательной среды в Новой украинской школе и реализации педагогики партнерства педагогов следует целенаправленно готовить в процессе получения ими высшего педагогического образования.

Ключевые слова: принцип обучения, воспитывающее обучение, образовательный процесс.

Постановка проблеми. Згідно Закону України “Про освіту” засадами державної політики у сфері освіти та принципами освітньої діяльності в Україні є: верховенство права; людиноцентризм, цілісність і наступність системи освіти; нерозривний зв’язок із світовою та національною історією, культурою, національними традиціями; гуманізм; демократизм; єдність навчання, виховання та розвитку; виховання патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій; формування усвідомленої потреби в дотриманні Конституції та законів України, нетерпимості до їх порушення; формування поваги до прав і свобод людини, нетерпимості до приниження її честі та гідності, фізичного або психічного насильства, а також до дискримінації за будь-якими ознаками; формування громадянської культури та культури демократії; формування культури здорового способу життя, екологічної культури і дбайливого ставлення до довкілля тощо [1].

Нині вихованню підростаючого покоління в освітньому процесі надається пріоритет, оскільки це є одним із найефективніших шляхів формування та становлення особистості.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Виховний вплив освітнього процесу, сутність принципу виховного характеру навчання вивчали Ю. Бабанський, М. Виноградов, В. Євдокимов, Б. Коротяєв, В. Лозова, А. Музиченко, М. Поташник, І. Прокопенко, Ю. Сокольніков, О. Тулупова, Ф. Хофман, Н. Шуркова тощо. Роль педагога у здійсненні виховання у процесі навчання досліджували Л. Голубнича, Л. Зеленська, В. Микитюк, Е. Панасенко.

В контексті реформування загальної середньої освіти в Україні необхідною та практично значущою є переоцінка основоположних філософсько-педагогічних принципів її організації та здійснення з метою забезпечення всебічного розвитку людини як особистості.

Актуальність окресленої проблеми зумовила вибір теми дослідження: “Виховне навчання як пріоритет сучасної освітянської політики в Україні”.

Виклад основного матеріалу дослідження. Насамперед, слід з’ясувати сутність принципу виховного характеру навчання та основні вимоги щодо його реалізації в освітянській практиці.

Згідно педагогічного словника за редакцією С. Гончаренка під принципом виховного характеру навчання розуміють таку організацію процесу навчання, під час якої забезпечується органічний взаємозв’язок між набуттям учнями знань, умінь і навичок, засвоєнням досвіду творчої діяльності й формуванням емоційно-ціннісного ставлення до світу, один до одного, до навчального матеріалу [2, с. 270].

Всебічний і гармонійний розвиток особистості передбачає єдність її освіченості, вихованості, загального розвитку. Виходячи з мети і завдань сучасних закладів освіти, процес навчання покликаний забезпечувати три функції – освітню, виховну, розвиваючу [3, с. 82]. Процес навчання, поряд з освітньою, реалізує й виховну функцію, формуючи в учнів світогляд, моральні, трудові, естетичні, етичні уявлення, погляди, переконання, способи відповідної поведінки і діяльності в суспільстві, систему ідеалів, відношень, потреб, фізичну культуру, тобто сукупність якостей особистості. Виховна функція органічно впливає з самого змісту і методів навчання, але, разом з тим, вона реалізується і завдяки спеціальній організації спілкування учителя з учнями. Об’єктивно навчання не може не виховувати певних поглядів, переконань, відношень, якостей особистості. Формування особистості взагалі неможливо без засвоєння системи моральних та інших понять, норм і вимог.

Важливою є проекція науково-педагогічних вимог принципу виховного характеру навчання в освітній процес сучасної початкової освіти в Україні.

В Україні вступив у дію документ “Концептуальні засади реформування середньої освіти [4]. Згідно нього сучасна освіта повинна забезпечувати: різнобічний розвиток учня як цілісної особистості в духовному, інтелектуальному, емоційному, фізичному, моральному і психічному проявах; виховання учня як національно свідомої, патріотично налаштованої, вільної, демократичної, соціально активної особистості; формування в учнів природничо-наукового і гуманітарного світогляду, наукового стилю мислення, здатності до інноваційної діяльності; формування особистісних якостей, які забезпечують успішну соціально-психологічну адаптацію в суспільстві, готовність до подальшої неперервної освіти впродовж життя, трудової діяльності, конкурентоздатність на ринку праці; формування ключових компетентностей, навичок XXI ст.,

необхідних кожній людині для її успішної життєдіяльності в сучасному світі; вироблення навичок здорового способу життя та ціннісного ставлення до здоров'я.

Сучасна освіта має стати осередком культурно-освітнього середовища, що передбачає підвищення загальної культури усіх суб'єктів освітнього процесу і самоцінності кожної особистості, виховання на національних і загальнолюдських цінностях. Такий її статус ґрунтується не лише на здобутих людством знаннях, а й на здатності створювати нове, виявляти інноваційне мислення. Тому культурологічна функція шкільної освіти передбачає оновлення її змісту на засадах гуманітаризації, розкриття взаємозв'язку людини з природою і суспільством, виховання громадянської та екологічної відповідальності [5].

Таким чином, Нова українська школа має готувати своїх вихованців до життя в демократичному громадянському суспільстві, розвивати у них креативність та ініціативність, формувати вміння критично мислити, приймати адекватні рішення і нести за них відповідальність, мотивувати до навчання впродовж життя, виховувати громадянина і патріота України, толерантну особистість, здатну спілкуватися і взаємодіяти з представниками різних культур. Нові цілі української школи потребують модернізації змісту освіти. Це вимагатиме створення принципово нових стандартів початкової і загальної середньої освіти, які мають ґрунтуватися на особистісно орієнтованому і компетентнісному підходах до навчання, враховувати вікові особливості фізичного, розумового і психічного розвитку дитини на кожному з рівнів освіти, орієнтуватися на здобуття учнями умінь і навичок, необхідних сучасній людині для успішної самореалізації в професійній діяльності, особистому житті, громадській активності.

Основою організації освітнього процесу в Новій українській школі є педагогіка партнерства [4]. Кожна дитина – неповторна, наділена від природи унікальними здібностями, талантами та можливостями. Місія Нової української школи – допомогти розкрити та розвинути здібності, таланти і можливості кожної дитини на основі партнерства між учителем, учнем і батьками.

Великого значення в Концепції набуває аспект педагогіки партнерства між всіма учасниками освітнього процесу. Педагогіка партнерства ґрунтується на принципах гуманізму й творчого підходу до розвитку особистості. Її метою є створення нового гуманного суспільства, вільного від тоталітаризму і офіціозу. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними та зацікавленими односторонніми, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат.

Принципи партнерства – це повага до особистості; доброзичливість і позитивне ставлення; довіра у відносинах; діалог – взаємодія – взаємоповага; розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків); принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей).

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок. Отже, можна стверджувати, що вихованню підростаючого покоління в освітньому процесі нині надається пріоритет, оскільки це є одним із найефективніших шляхів формування та становлення особистості. Саме виховне навчання дозволяє забезпечити органічний взаємозв'язок між набуттям учнями системи ґрунтовних знань, умінь і навичок, належним засвоєнням досвіду творчої діяльності й формуванням емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу. Звісно, що до успішної організації виховного освітнього середовища в Новій українській школі, забезпечення єдності навчання, виховання і розвитку учнів в освітньому процесі, реалізації педагогіки партнерства педагогів слід цілеспрямовано готувати у процесі здобуття ними вищої педагогічної освіти. Окреслена проблема і буде напрямком наших подальших розвідок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL : <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=laws/education/prof> (дата звернення: 08.10.2019).
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
3. Зайченко І.В. Педагогіка. Київ : Освіта України, 2008. 528 с.
4. Концепція “Нова школа. Простір освітніх можливостей”. URL : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016> (дата звернення: 08.10.2019).
5. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 р. №87. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF> (дата звернення: 08.10.2019).

*Dus Natalia. Educational teaching as a priority of modern educational policy in Ukraine
The article highlights the main priorities of reforming general secondary education in Ukraine,*

emphasizes the need to re-evaluate the fundamental philosophical and pedagogical principles of its organization and implementation in order to ensure the comprehensive development of a human as a personality.

The author reveals the essence of the principle of educative nature of training and defines the requirements for its implementation in educational practice, analyzes the concept “New School. Space for Educational Opportunities” to ensure the unity of teaching, upbringing and developing students in the educational process of a modern institution of general secondary education.

The author concludes that teachers should be purposefully trained in the process of obtaining higher pedagogical education to successfully manage the educational environment in the New Ukrainian School, and implement the pedagogy of partnership.

It's very much better to allow yourself to protect your organisms from learning to learn from the knowledge of the earth, know how and how to learn more, to learn more about creativity. It is clear that up to the successful organization of the vihuovovogo vychivnogo voschitynogo treasure in the New Ukrainian Schools, the protection of the needs of the students, the vivification and the development of the teaching process, the implementation of the teaching of partnership The problem is being fixed and I'll be straightforward to our farther rosaries.

Key words: teaching principle, upbringing education, educational process.

REFERENCES

1. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 № 2145-VIII. [Law of Ukraine dated 05.09.2017 No. 2145-VIII on Education]. Retrieved from <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=laws/education/prof> [in Ukrainian].
2. Honcharenko, S.U. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyu slovnyk [Ukrainian Pedagogical Dictionary]*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
3. Zaichenko, I.V. (2008). *Pedahohika [Pedagogy]*. Kyiv [in Ukrainian].
4. Kontsepsiia “Nova shkola. Prostir osvitynikh mozhlyvostei” [The concept “New School. Space for Educational Opportunities”]. (n.d.). Retrieved from <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016> [in Ukrainian].
5. Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu pochatkovoї osvity [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of February 21, 2018 № 87]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF> [in Ukrainian].

УДК 37(477)(09)

Валентина Ковальчук

доктор педагогічних наук, доцент

ORCID ID: 0000-0002-1231-8708

доцент кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

va_kovalchuk@ukr.net

Олена Антонова

доктор педагогічних наук, професор

ORCID ID: 0000-0002-3240-6297

професор кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

olena.antonova2015@gmail.com

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ЖИТОМИРЩИНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ)

Висвітлено результати ретроспективного аналізу історії становлення й розвитку закладів педагогічної освіти Волині/Житомирщини. Охарактеризовано специфіку соціально-культурного та політичного розвитку регіону, передумови заснування провідних освітньо-виховних закладів, які здійснювали професійну підготовку майбутніх учителів (Коростишівська вчительська семінарія, Круподерницькі педагогічні курси (нині Бердичівський педагогічний коледж), Житомирський педагогічний інститут)). Здійснено системний та структурно-функціональний аналіз навчально-виховної діяльності досліджуваних навчальних закладів, особливостей професійної підготовки